

Zonas da paus per la selvaschina schlian conflicts

■ (cp) Ir cun skis sin pistas magnificas, giudair il freeriding sper las pistas u ir cun gianellas tras ina cuntrada ennavada da frestg, quai èn eveniments impressiunants ch'ins po giudair en il Grischun. Sch'i na vegn però betg prendì resguard da la natira en quest connex, fa quest giudiment ch'ìls animals indigens pateschan u daventan victimas da quest plaschair. Per evitar conflicts tranter l'uman e la selvaschina èn vegnidas zavradas u concludidas 264 zonas da paus per la selvaschina legalmain valaivlas en il Grischun. Las infurmaziuns actualas davart la situaziun e davart las disposiziuns da mintga zona chattais Vus en l'internet sut www.wildruhe.gr.ch.

Surviver grazia al spargnar energia

L'enviern cun naiv e fradaglia ha chaschunà en il decurs da milliuns dad onns che blers animals èn s'adattads a questas relaziuns en moda fenomenala. Animals che vivan tut l'onn tar nus sco la selvaschina d'ungla u las giaglinas dal pe paiv èn s'adattads a l'enviern cun maximar il spargn d'energia e cun optimar l'utilizaziun dal pavel. Ils territoris, nua che la selvaschina passenta l'enviern, sa chattan savens en regiuns climaticas preferidas, en las qualas er l'uman sa trategna gudent. Uschia èn conflicts programmads ordavant. Quels vegnan agravads sche l'uman avanza cun ses hobis d'enviern er en zonas, en las qualas el na saveva pli baud strusch sa mover senza meds d'agid tecnics. Sche animals ston fugir tras la naiv auta resp. sch'igl è fitg fraid, chaschuna quai grondas perditas d'energia cun consequenzas negativas per il singul animal. Er il spazi da viver po dentant vegnir donnegià, sch'ìls animals emprovan da cumpensar questas perditas d'energia cun ruier u cun scursar bostgs giuven.

Da l'internet sin il GPS personal

Sin basa da la lescha da chatscha dal

Cun respectar las zonas da paus pon ins evitar che bleras selvaschinas van a la malura. Ils guardiaselvaschina Daniel Bundi (dretg) e Werner Degonda (san.) han stui ramassar la primavera 2009 numerusas selvaschinas crappadas.

FOTO N. SIMMEN

Grischun pon las vischnancas zavrà dapi l'onni 1989 zonas da paus per la selvaschina e limitar localmain e temporarmain l'access liber al gaud ed a la pastgira. Uschia han blers problems pudì vegnir schliads dapi lura al lieu, savens sin iniziativa da chatschadras e da chatschaders, da protecturas e da protecturs da l'ambient sco er dals organs da surveglianza da chatscha.

Per che las regulaziuns, ch'èn vegnidas relaschadas localmain, sajan en general meglier accessiblas, è vegnida endrizzata la pagina d'internet www.wildruhe.gr.ch. Sportistas e sportists sco er las persunas che gaudan lur temp liber pon s'infurmar detagliadamain ordavant davart las regulaziuns resp. davart ils scumonds ch'existan en la regiun tschernida da turas u da viandar. Grazia a questas infurmaziuns èn

er cartas da turas e guides da rutas pli vegls adina actuals.

Per questa stagiun d'enviern è la charta vegnida actualisada e cumpletada cun las 11 zonas da paus per la selvaschina ch'èn vegnidas relaschadas da nov. En il fratemp cumpiglia quest inventari 264 objects che han ina surfatscha da totalmain 458 km². Vitiers vegnan anc sis territoris federals scumandads per la chatscha ed il Parc Na-

ziunal Svizzer. Da nov pon questas zonas da paus per la selvaschina vegnir chargiadas giu da l'internet directamain sin il GPS personal (www.geo.gr.ch/rumantsch/catalog da geodatas/WRZ).

Il Grischun sco chantun da turissem tschenta uschia novas normas per schliar e per communitgar la problematica concernent ils disturbis da la selvaschina e mussa ch'igl è pussaivel che la natira e ch'il turissem existan in sper l'auter.

Respectar las zonas da paus

Grazia a la bainvulientscha da l'institut federal per la perscrutaziun da naiv e da lavinias sa chatta in link a www.wildruhe.gr.ch er sin il bulletin regiunal da lavinias. Sin ina charta vegnan mussadas là las zonas da paus per la selvaschina ch'èn vegnidas zavradas e ch'èn vegnidas concludidas en moda legalmain valaivla, e quai ensemen cun ils territoris federals scumandads per la chatscha e cun il Parc Naziunal Svizzer. Il sector ch'interessescha po vegnir tschernì ed engrondì fin ad ina scala dad 1:5000. Sur in buttun d'infurmaziun pon vegnir inseridas e rendidas visiblas las regulaziuns vertentas. En la natira èn las zonas da paus per la selvaschina marcadadas cun tavlas unitaras. Questas signalisaziuns vegnan montadas da las chatschadras e dals chatschaders locals en il rom da lur activitad da tgira en col-lavuraziun cun ils organs da surveglianza da chatscha.

Cun buna veglia e cun la prontezza d'acceptar las restricziuns ch'èn raschunavlas e ch'èn necessarias pon vegnir schliads ils conflicts tranter l'uman, la selvaschina ed il spazi da viver. Il motto sa cloma: Sajas fair cun la natira – respecta las zonas da paus per la selvaschina en il Grischun ed en l'entir territorii alpin!